

Geografijos brandos egzamino mokinių pasiekimų lygių aprašas su pavyzdžiais

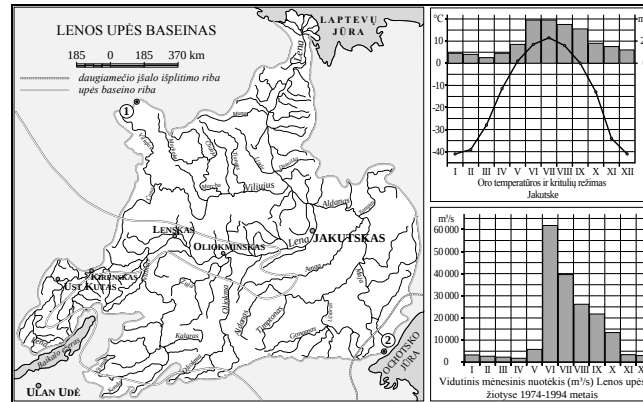
Pasiekimų lygis		Geografijos sąvokos
Patenkinamas	Įvardija ir paaiškina geografijos sąvokas, atpažįsta jas paprastame bei kasdieniame kontekste.	<i>1 pavyzdys</i> Kuris teiginys nusako rinkos ekonomiką? A Maža prekių ir paslaugų pasiūla. B Natūralus paklausos ir pasiūlos reguliavimas. C Stinga būtiniausių prekių, ribotas jų vartojimas. D Vyriausybė planuoja produkcijos poreikius. <i>2 pavyzdys</i> Kokia upės dalis pavaizduota paveiksle? A Delta. B Estuarija. C Meandra. D Senvagė.
Pagrindinis	Apibūdina esmines geografijos sąvokas ir jas tikslingai pritaiko standartiniame kontekste, pateikia pavyzdžių.	<i>1 pavyzdys</i> Kada vyksta nuosėdinių uolienų metamorfizmas (virtimas metamorfinėmis)? A Į gilius gręžinius pakliuvus karštam požeminiam vandeniui. B Judant Žemės plutai, uolienos leidžiasi gilyn, čia jas veikia aukšta temperatūra ir slėgis. C Tirpstant mineralams vandens telkinyje ir jo dugne kaupiantis nuosėdoms. D Žemės paviršiuje dūlėjant uolienoms, yrant augalų ir gyvūnų liekanoms. <i>2 pavyzdys</i> Nurodykite prie kurių saugomų teritorijų kategorijų (konservacinių, kompleksinių) pagal apsaugos režimą priskiriami draustiniai, nacionaliniai parkai, regioniniai parkai, rezervatai. <i>Konservacinės</i>..... <i>Kompleksinės</i>.....

Pritaiko geografijos sąvokas nestandartiniuose kontekstuose, jais remdamasis, paaiškina reiškinius, procesus ir dėsningumus.

1 pavyzdys

Naudodamiesi šaltiniais A, B, ir žiniomis, atlikite pateiktas užduotis.

Šaltinis A

1.1. Paaiškinkite, kaip susidarė Lenos upės žiotys (delta)?

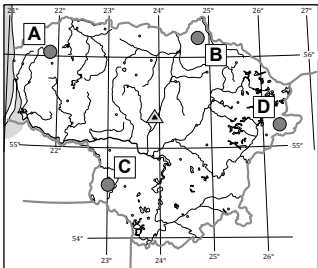
1.2. Kodėl birželio mėnesį Lenos upės žiotyse vandens nuotėkis yra didžiausias?

2 pavyzdys

Kaip keičiasi eolinis paviršius, vykstant defliacijos ir akumuliacijos procesams?

Šaltinis B

Lenos upės mitybos pagrindą sudaro sniego tirpsmo (50 proc.) ir lietaus vanduo (48 proc.). Gruntinių vandenų dalis sudaro tik 2 proc. Lenos upė garsėja stora ledo danga. Ledas Lenos aukštupyje išsilaiko 6–7 mėnesius, žemupyje – 8–7 mėnesius. Aukštupyje upė užšąla spalio pabaigoje, žemupyje – rugsėjo pabaigoje. Ledonešis aukštupyje prasideda gegužės viduryje, o žemupyje – tik birželio pradžioje.

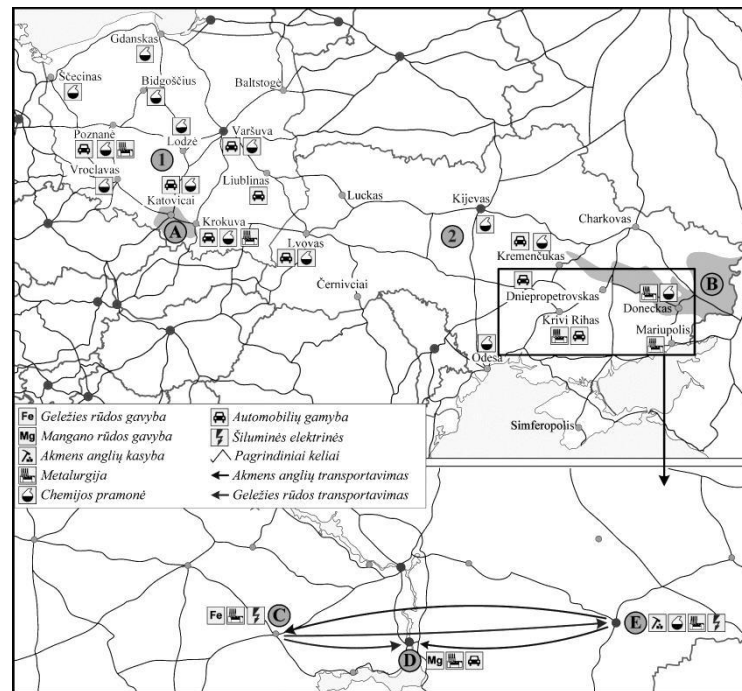
Pasiekimų lygis		Geografinė padėtis ir orientavimasis
Patenkinamas	Nustato objekto geografinę padėtį, kryptį.	1 pavyzdys Kuria raide (A–D) pažymėtas taškas yra labiausiai nutolęs į pietvakarius nuo Lietuvos geografinio centro? A B C
	Orientuojasi geografinėse erdvėse (lokalioje, regioninėje, globalioje).	2 pavyzdys Į kokias dalis pradinis dienovidinis dalo Žemės rutulį? A Į pietų ir šiaurės pusrutulius. B Į rytų ir vakarų pusrutulius. C Skiria arktines platumas nuo vidutinių. D Skiria Atlanto vandenyną nuo Ramiojo.

Apibūdina objekto (-ų) geografinę padėtį ir nurodo jos privalumus ir trūkumus arba panašumus ir skirtumus.

Orientuojasi geografinėse erdvėse (lokalioje, regioninėje, globalioje), sieja jas tarpusavyje.

1 pavyzdys

Palyginkite 1 ir 2 valstybių geopolitinę padėtį. Nurodykite šių valstybių geopolitinės padėties panašumą ir skirtumą.

Panašumas.....

Skirtumas.....

2 pavyzdys

Kurioje lentelės eilutėje teisingai nurodyti abiejų Afrikos regionų požymiai?

	Šiaurės Afrika	Pietų Afrika
A	Dauguma gyventojų išpažįsta islamą.	Dauguma gyventojų išpažįsta krikščionybę.
B	Ekonomiškai stiprios šalys.	Ekonomiškai atsilikusios šalys.
C	Nėra naftos išteklių.	Gausu naftos išteklių.
D	Vyrauja dykumos.	Nėra dykumų.

Vertina objekto (-ų) geografinės padėties įtaką gamtiniais ir visuomeniniams reiškiniams ir procesams. Orientuojasi geografinėse erdvėse (lokalioje, regioninėje, globalioje), sieja jas tarpusavyje ir vertina įvairiuose kontekstuose.

Pavyzdys

Naudodamiesi šaltiniais (A ir B) bei žiniomis, įvertinkite Prancūzijos geopolitinę padėtį ir nurodykite du jos privalumus valstybės ūkio plėtrai.

Šaltinis A

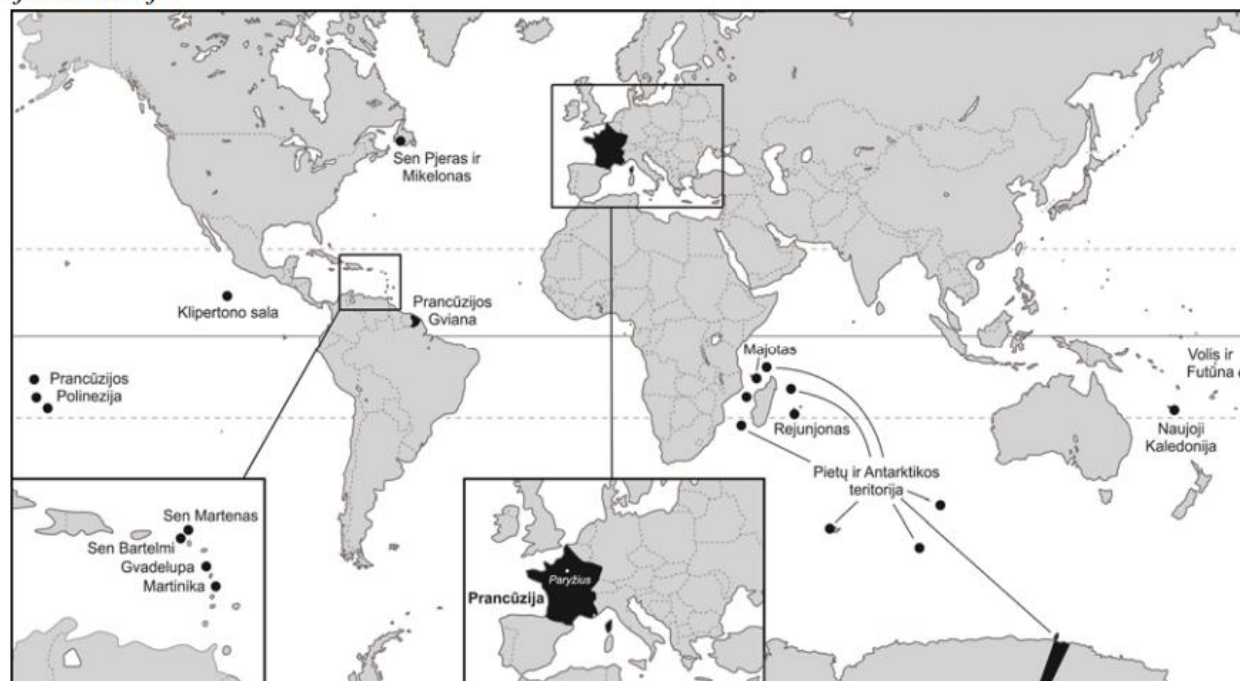
Prancūzija, oficialiai Prancūzijos Respublika – šalis Vakarų Europoje, turinti užjūrio teritorijų visame pasaulyje. Šalis iš pietų į šiaurę driekiasi nuo Viduržemio jūros iki Lamanšo sąsiaurio ir Šiaurės jūros, iš rytų į vakarus – nuo Reino iki Atlanto vandenyno.

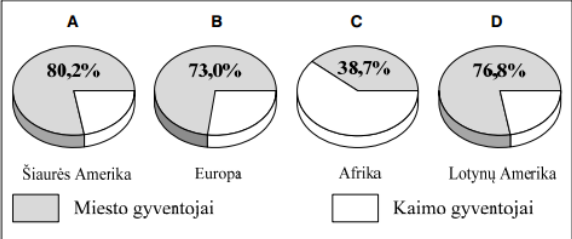
Prancūzija yra viena iš šalių, įkūrusių Europos Sąjungą [...]. Prancūzija taip pat yra Jungtinių Tautų, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos, Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos, Pasaulio prekybos organizacijos, Frankofonijos (tarptautinė organizacija, vienijanti šalis ir regionus, kurių nacionalinė kalba yra prancūzų arba kuriuose ši kalba yra paplitusi) bei Didžiojo aštuoneto (G8) narė.

Pagal leid.: Visuotinė lietuvių enciklopedija. Vilnius: 2010.

Šaltinis B

Prancūzijos teritorija

Pasiiekimų lygis		Geografinės erdvės apibūdinimas															
Patenkinamas	Įvardija valstybę ar regioną, nurodo jos (jo) esminius gamtinius ir visuomeninius bruožus.	<i>1 pavyzdys</i> Kokiam Azijos regionui socialiniu požiūriu priskiriamas Bangladešas, Butanas, Indija, Nepalas, Pakistanas? A Pietų. B Rytų. C Vakarų. D Vidurio. <i>2 pavyzdys</i> Kuriame regione urbanizacijos lygis žemiausias? <table border="1"> <thead> <tr> <th>Regionas</th> <th>Miesto gyventojai (%)</th> <th>Kaimo gyventojai (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>A Šiaurės Amerika</td> <td>80,2%</td> <td>19,8%</td> </tr> <tr> <td>B Europa</td> <td>73,0%</td> <td>27,0%</td> </tr> <tr> <td>C Afrika</td> <td>38,7%</td> <td>61,3%</td> </tr> <tr> <td>D Lotynų Amerika</td> <td>76,8%</td> <td>23,2%</td> </tr> </tbody> </table>	Regionas	Miesto gyventojai (%)	Kaimo gyventojai (%)	A Šiaurės Amerika	80,2%	19,8%	B Europa	73,0%	27,0%	C Afrika	38,7%	61,3%	D Lotynų Amerika	76,8%	23,2%
Regionas	Miesto gyventojai (%)	Kaimo gyventojai (%)															
A Šiaurės Amerika	80,2%	19,8%															
B Europa	73,0%	27,0%															
C Afrika	38,7%	61,3%															
D Lotynų Amerika	76,8%	23,2%															

Apibūdina valstybės ar regiono gamtinius, socialinius, kultūrinius, ekonominius ir su aplinkosauga susijusius savitumus, nurodo jų panašumus ir skirtumus.

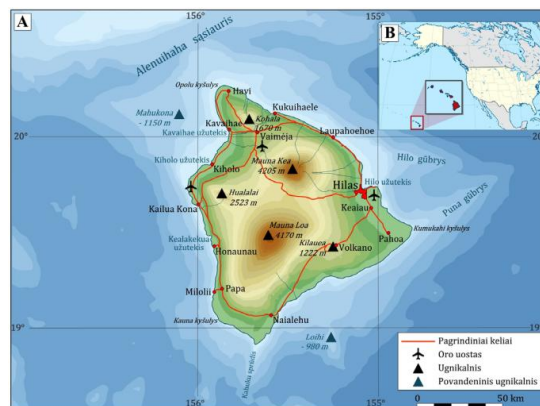
1 pavyzdys

Kuris teiginys apie pasaulio regionus yra teisingas?

- A Baltijos jūros regionui priklauso Baltarusija.
- B Daugelis Pietų Amerikos valstybių yra ekonomiškai stiprios šalys.
- C Rusijos rytinė dalis vadinama Sibiru.
- D Tibeto autonominis rajonas priklauso Indijai.

2 pavyzdys

Naudodamiesi žemėlapiu A ir kartoschema B bei žiniomis, atlikite žemiau pateiktas užduotis.

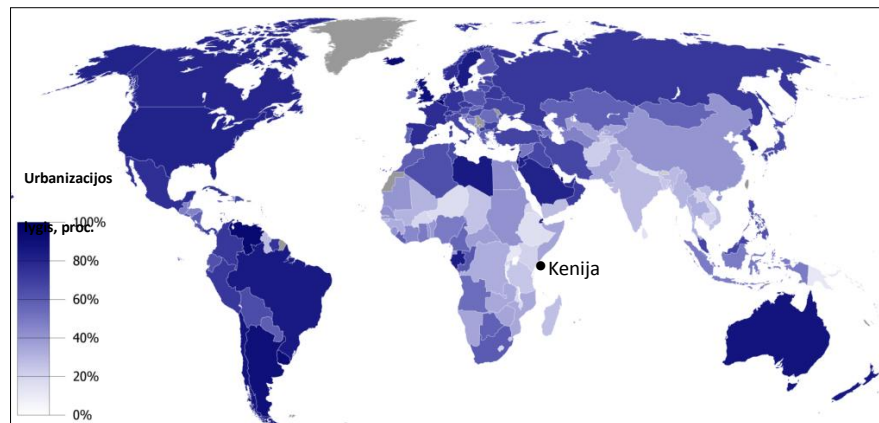
2.1. Pagrindinis šių salų gyventojų šaltinis – turizmas. Kodėl šios salos mėgstamos turistų? Pateikite du argumentus.

Analizuoja valstybę (-es), regioną (-us), nurodo jų gamtinius, socialinius, kultūrinius, ekonominius, geopolitinius ir su aplinkosauga susijusius savitumus, sieja juos tarpusavyje. Pateikia argumentuotą nuomonę.

Pavyzdys

Naudodamiesi pateiktais šaltiniais A, B ir C apie urbanizaciją bei žiniomis, atlikite pateiktas užduotis.

Šaltinis A

Šaltinis B

Nairobi, Kenija

Šaltinis C

Klaipėda, Lietuva

1.1. Įvertinkite Lietuvos urbanizacijos lygį Europos ir Afrikos valstybių kontekste (šaltinis A).

1.2. Nurodykite po vieną socialinę ir ekologinę problemą, kurios yra būdingos ekonomiškai silpnų valstybių miestams (šaltinis B ir C).

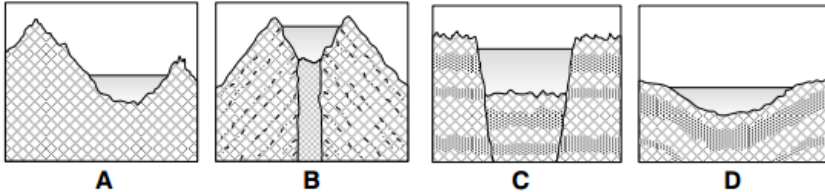
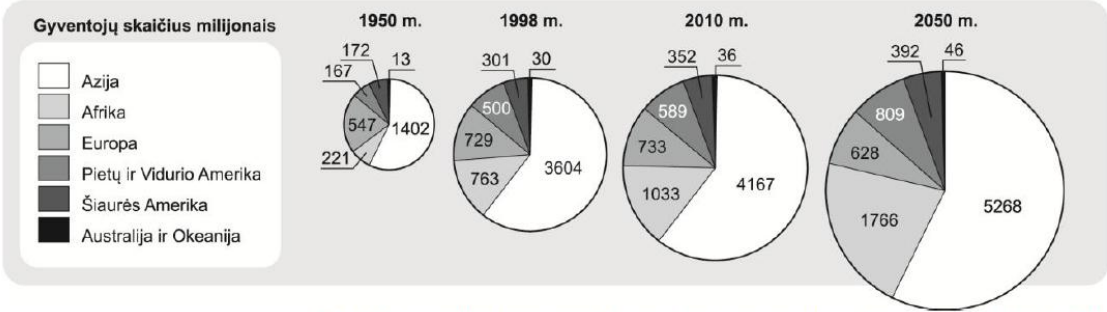
Ekologinė problema.....

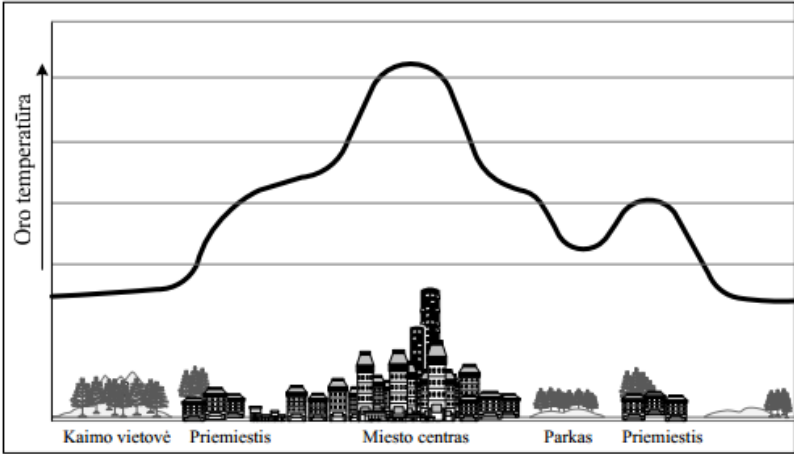
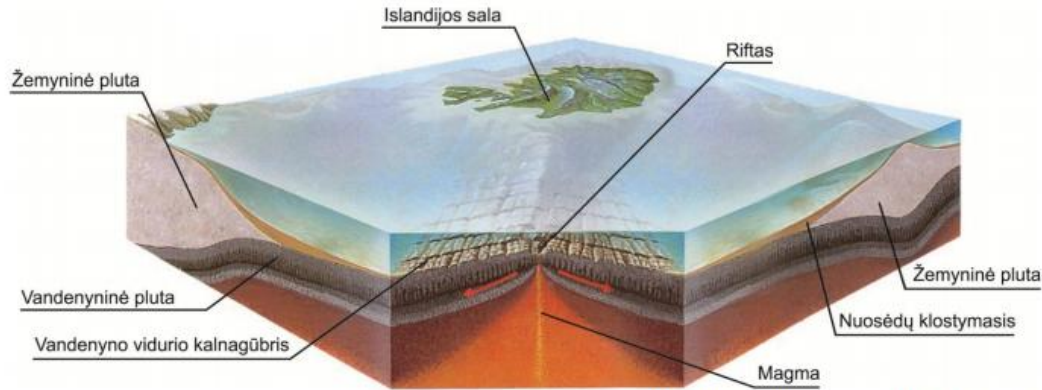
Socialinė problema.....

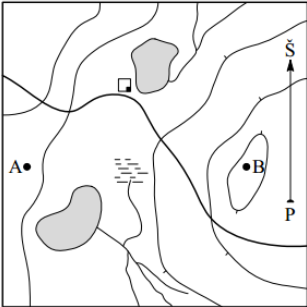
1.3. Kuo skiriasi Kenijos ir Lietuvos miestų struktūra? Nurodykite du skirtumus.

1.....

2.....

Pasiekimų lygis	Informacijos skaitymas ir analizė
Patenkinamas Nagrinėja tęstinius šaltinius (dokumentus, aprašymus) ir netęstinius šaltinius (ilustracijas, diagramas, lenteles, schemas), atrenka informaciją ir duomenis, atpažįsta ir įvardija gamtos ir visuomeninius objektus, reiškinius, procesus, nurodo jų bruožus.	1 pavyzdys Kurioje schemeje pavaizduota, kaip susidarė Baikalo ežeras? 2 pavyzdys Kuriame pasaulio regione gyventojų skaičiaus pokytis nuo 1950 iki 2010 m. yra didžiausias? <i>Pagal leid.: Gaublys. Visuomeninė geografija. Vadovėlis 11–12 klasei. Vilnius: Didakta, 2011.</i>

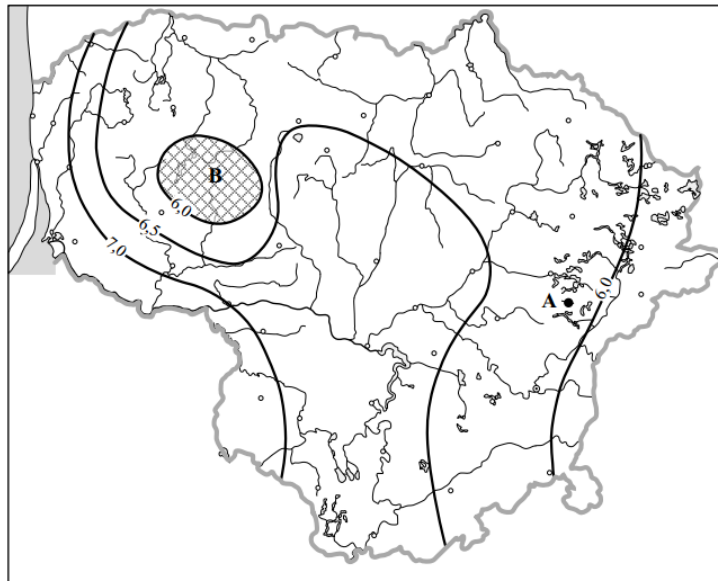
Pagrindinis	Nagrinėja pateiktą tęstinio ir netęstinio šaltinio informaciją, lygina, grupuoja gamtos ir visuomeninius objektus, reiškinius, procesus bei dėsningumus, nurodo jų priežastis ir pasekmes.	Pavyzdys Paveiksle kreive pavaizduotas oro temperatūros pasiskirstymas urbanizuotoje teritorijoje. Remdamiesi paveikslu, atlikite užduotis. 1.1. Nurodykite dvi priežastis, dėl kurių dideliame mieste oro temperatūra aukštesnė nei kaimo vietovėje. 1.2. Nurodykite dvi priežastis, dėl kurių miestuose mažesnis santykinis oro drėgnis nei kaimo vietovėse.
Aukštesnysis	Analizuoja pateiktą tęstinio ir netęstinio šaltinio informaciją (tiesioginę arba netiesioginę), paaiškina pavaizduotus ar aprašytus gamtos ir visuomeninius objektus, reiškinius, procesus bei vertina jų tarpusavio ryšių priklausomybę, formuluoja duomenimis grįstas išvadas ir jas iliustruoja pavyzdžiais.	Pavyzdys Naudodamiesi paveikslu ir žiniomis, atlikite užduotis. http://library.thinkquest.org/C003124/en/platetec.htm 1.1. Kokios kilmės yra Islandijos sala? Aprašykite salos susidarymo procesą. 1.2. Paaiškinkite Islandijos gamtinių sąlygų ir salos formavimosi reikšmę šalies ūkiui.

Pasiiekimų lygis		Skaičiavimai ir matavimai
Patenkinamas	Atlieka skaičiavimus (vidurkio, procentų, laiko) ir matavimus (atstumo, aukščio, gylio, azimutų).	1 pavyzdys Nustatykite, koku azimutu nuo taško A yra taškas B. A 90°. B 120°. C 140°. D 180°. 2 pavyzdys Lėktuvas iš Paryžiaus oro uosto (I laiko juosta) pakilo 16 valandą. Kelintą valandą vietos laiku lėktuvas leisis Vilniuje (II laiko juosta)? Skrydžio trukmė 3 valandos. A 18 valandą. B 19 valandą. C 20 valandą. D 21 valandą.

Atlieka skaičiavimus (vidurkio, procentų, laiko) ir matavimus (atstumo, aukščio, gylio, azimutų), juos palygina ir formuluoja išvadas.

1 pavyzdys

Naudodamiesi Lietuvos vidutinės metų oro temperatūros žemėlapiu ir turimomis žiniomis, atlikite pateiktas užduotis.

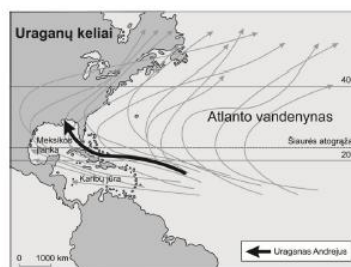
1.1. Nustatykite, kokia yra vidutinė metų oro temperatūra (laipsnio dešimtųjų tikslumu) raide A pažymėtame taške.

1.2. Kodėl raide B pažymėtoje vietovėje temperatūra yra žemesnė nei aplinkinėse vietovėse?

2 pavyzdys

Naudodamiesi šaltiniais apie uraganus ir žiniomis, atlikite užduotis.

Šaltinis A

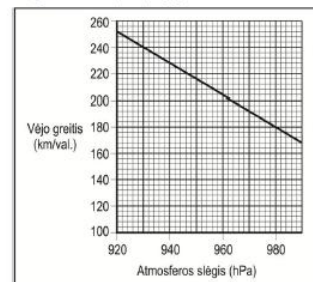

Šaltinis B

Uragano kategorija	Bangų aukštis jūroje (m)	Vėjo greitis (km/val.)	Žala pastatams
1	1,2–1,7	120–154	Labai maža
2	1,8–2,6	155–179	Maža
3	2,7–3,9	180–209	Vidutinė
4	4,0–5,5	210–249	Didelė
5	>5,5	>249	Labai didelė

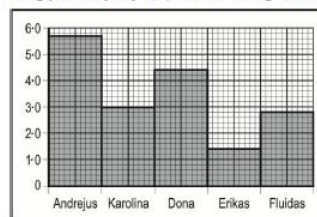
Šaltinis D

Vėjo greičio (km/val.) ir atmosferos slėgio uragano centre (hPa) ryšys

Šaltinis C

Bangų aukštis jūroje (m) siaučiant uraganams

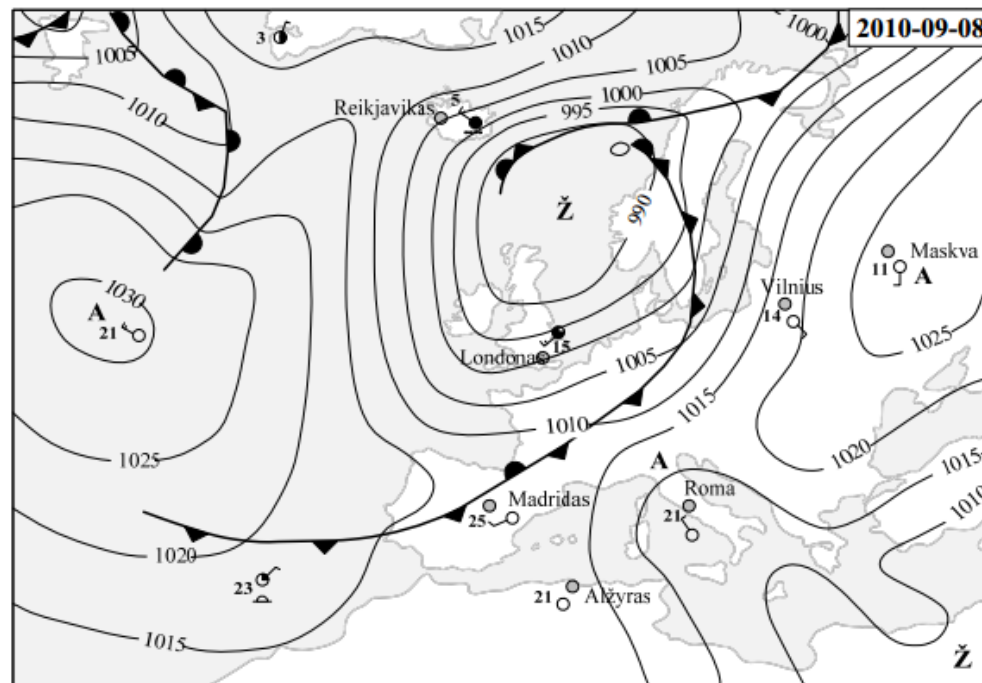
2.1. Kokią žalą pastatams padarė uraganas Fluidas (šaltiniai B ir C)?

2.2. Įvardykite uraganą, kurio centre atmosferos slėgis buvo 920 hPa (šaltiniai B, C ir D).

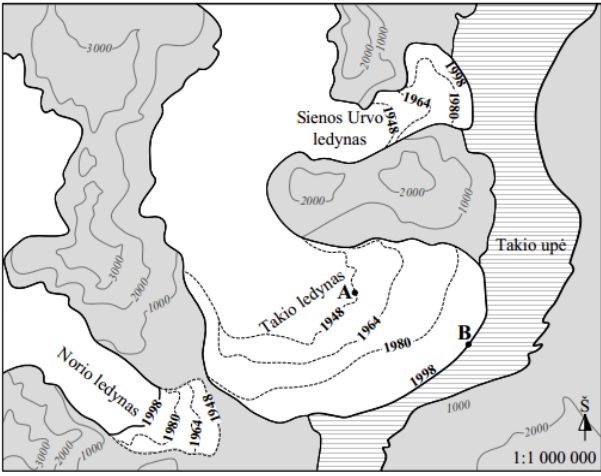
Naudodamasis gautais rezultatais, formuluoja pagrįstas išvadas ir prognozes.

Pavyzdys

Remdamiesi sinoptiniu žemėlapiu ir turimomis žiniomis, atlikite toliau pateiktas užduotis.

- 1.1. Kokie orai yra Romoje? Atsakymą argumentuokite.
- 1.2. Nurodykite miestą, kuriame pučia stipriausias vėjas?
- 1.3. Kodėl virš Atlanto vandenyno ir Rytų Europos vyrauja mažai debesuoti ir giedri orai?

Pasiekimų lygis		Grafinis vaizdavimas
Patenkinamas	Sutartiniu ženklu pažymi objekto, reiškinio ar proceso vietą.	Pavyzdys Žemėlapyje rodyklėmis pažymėkite Vakarų vėjų srovę.
Pagrindinis	Naudodamasis pateiktais duomenimis ar šaltiniais, pavaizduoja geografinio objekto, reiškinio ir proceso kaitą ar kitimą.	Pavyzdys Topografiniame plane parodyti trys ledynai. Brūkšnelinės linijos žymi 1948, 1964, 1980 metais buvusias ledyno pakraščio ribas. Pastorintos linijos rodo ledyno pakraščio vietą 1998 m. Raidėmis A ir B pažymėti taškai rodo vietas, kur buvo ledyno pakraštys 1948 ir 1998 metais. 1.1. Plane pažymėkite Takio ledyno judėjimo kryptį. 1.2. Kuris ledynas nuo 1948 iki 1998 metų tirpo?

Pavaizduoja
geografinių objektų,
reiškinių ir procesų
tarpusavio ryšius ar
priklausomybę.

Pavyzdys

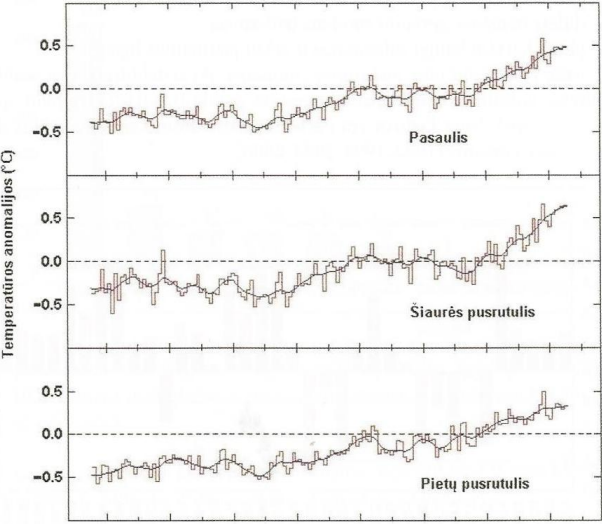
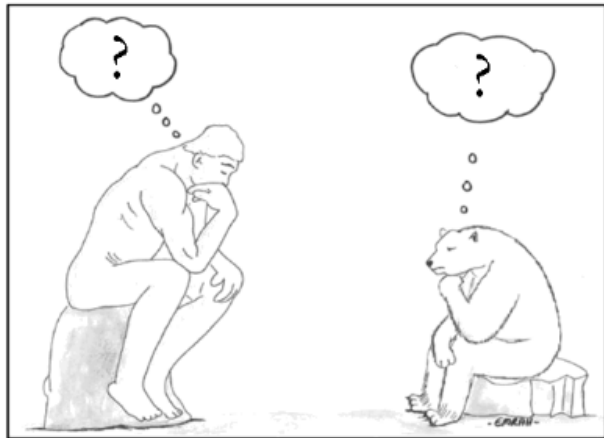
Rodyklėmis virš Indijos valstybės teritorijos pažymėkite vyraujančio vėjo kryptis sausio mėnesį. Atsakymą (rodyklių kryptis) argumentuokite.

Argumentas.....

.....

.....

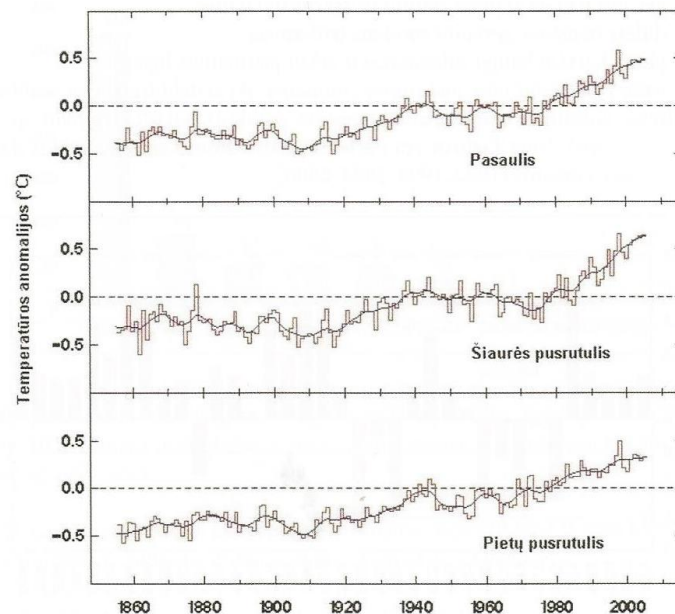
Pasiiekimų lygis	Tyrimas ir interpretavimas
Patenkinamas	Pavyzdys Naudodamiesi šaltiniais (A ir B) bei žiniomis, atlikite užduotis. Šaltinis A Pasaulis Šiaurės pusrutulis Pietų pusrutulis 1860 1880 1900 1920 1940 1960 1980 2000 Pasaulio ir Šiaurės bei Pietų pusrutulių metinės oro temperatūros anomalijos 1856–2005 m. (P. D. Jones, T. J. Osborn, K. R. Briffa, D. E. Parker) Šaltinis B 1.1. Nurodykite pasaulinės oro temperatūros pokyčius įvykusius nuo 1880 iki 2000 metų. 1.2. Kokia globali problema, susijusi su pasaulinės oro temperatūros pokyčiais, aktuali baltųjų lokių populiacijos mažėjimui?

Analizuoja tyrimų rezultatus, įvardija problemą, nurodo jos priežastis, formuluoja išvadas.

Pavyzdys

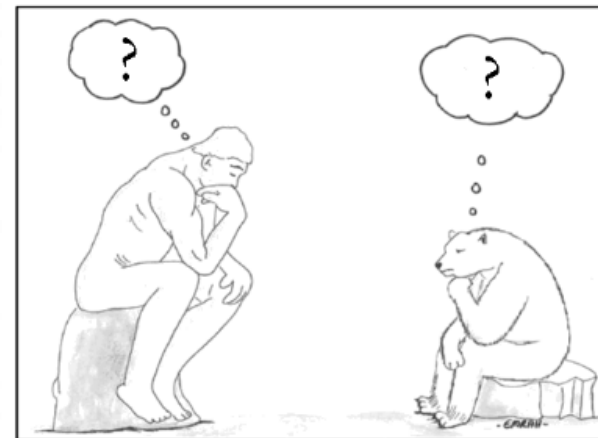
Naudodamiesi šaltiniais (A ir B) bei žiniomis, atlikite užduotis.

Šaltinis A

Pasaulio ir Šiaurės bei Pietų pusrutulių metinės oro temperatūros anomalijos 1856–2005 m. (P. D. Jones, T. J. Osborn, K. R. Briffa, D. E. Parker)

Šaltinis B

1.1. Kokia globali problema, susijusi su pasaulinės oro temperatūros pokyčiais, aktuali baltųjų lokių populiacijos mažėjimui? Nurodykite šios problemos atsiradimo dvi priežastis.

- 1.....
- 2.....

1.2. Paaiškinkite, kaip klimato kaita paveiks žmogaus gyvenamąją aplinką? Pateikite du teiginius.

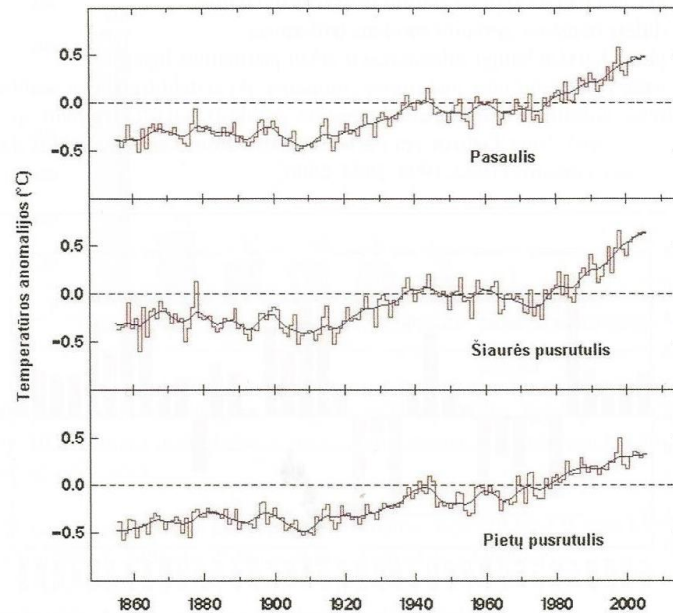
-
-

Kritiškai vertina tyrimo rezultatus ir, remdamasis gautais duomenimis, formuluoja įrodymais pagrįstas išvadas. Formuluoja probleminį klausimą, priima geografinėmis žiniomis pagrįstus sprendimus.

Pavyzdys

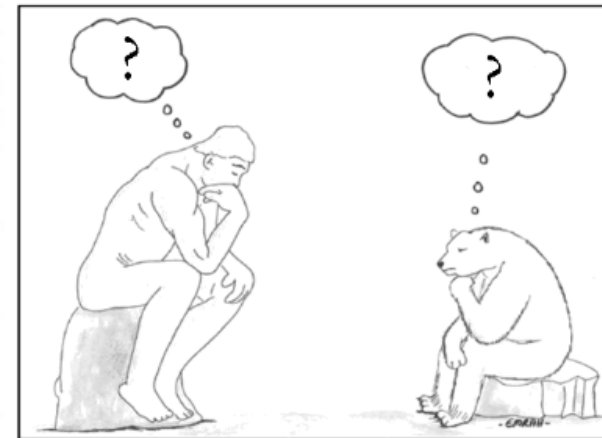
Naudodamiesi šaltiniais (A ir B) bei žiniomis, atlikite užduotis.

Šaltinis A

Pasaulio ir Šiaurės bei Pietų pusrutulių metinės oro temperatūros anomalijos 1856–2005 m. (P. D. Jones, T. J. Osborn, K. R. Briffa, D. E. Parker)

Šaltinis B

- 1.1. Įvertinkite šaltinio A pateiktus duomenis ir suformuluokite pasaulinės oro temperatūros kaitos prognozę artimiausiems dešimtmečiams. Savo atsakymą pagrįskite dviem, šią prognozę patvirtinančiais, teiginiais.

Oro temperatūros kaitos prognozė.....

Pagrindimas

- 1.....
- 2.....

- 1.2. Nurodykite du būdus, kuriais valstybės sprendžia problemas, susijusias su pasaulinės oro temperatūros kaita?

- 1.....
- 2.....

- 1.3. Kodėl skiriasi Pietų ir Šiaurės pusrutulių temperatūrų kaita?

.....

